

viooltje niet dulden, 't smeekte Onze-lieve-heer het zijn kleur en zijn geur te ontnemen ter wille van het goede graan; en zoo gebeurde het, dat het akkerviooltje bleek en reukeloos werd, zoodat het niet meer ieder in 't oog viel.

Tegenwoordig wordt *viola tricolor* nog hier en

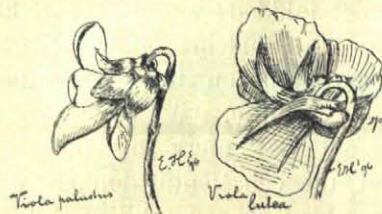

Fig. 11. Twee soorten van viooltjes van achter gezien, om de verschillende vorm der kelkbladeren te laten uitkomen.

daar in de geneeskunde gebruikt, de wortels als een zwak braakmiddel, een afkooksel van de bloemen tegen spreu in de mond bij kinderen. Als er bij u in huis eens van die violenstroop gebruikt wordt, moet ge eens een beetje vragen; dat is een aardig goedje; gooit ge er een druppel azijn in, dan

wordt het vocht rood, en een klein stukje soda kleurt de stroop groen. Vraag uw oudste broer, die al aan scheikunde doet, maar wat dat beteekent.

Wanneer ge bij geval in de vacantie Zuid-Limburg bezoekt, moet ge eens uitkijken naar *viola lutea*, het gele viooltje. Ongelukkig is dit viooltje soms geheel paars en dat is het alleen te onderscheiden, aan de korte spoor, die ongeveer zoo groot is als de kelk-aanhangsels, en aan de steunbladeren (st. bl. staat daarbij op de teekeningen), die eenigszins anders gevormd zijn, dan die van de gewone *viola tricolor*; vlak bij de stengel staan ze naar alle zijden uitgespreid als de vingers van een hand; maar dit kenmerk is lang niet even duidelijk. Zoek maar liever naar geheel gele viooltjes of naar bloemen met twee paarse (de bovenste) en drie gele bladeren dan weet ge zeker, dat ge met *viola lutea* te doen hebt, en dan merkt ge wellicht meteen nog andere verschillen op.

E. HEIMANS.

RUPSENKALENDER.

(Vervolg van bladz. 90).

AUGUSTUS.

RHOPALOCERA—Dagvlinders.

Colias Edusa F.

Donkergroen met witachtige, geelgeklepte zijdestrepen. Geitklaver (*Cytisus*) — Klaversoorten.

Lycæna Argiolus L.

Zie April.

HETEROCERA—Avondvlinders.

Sphinx convolvuli L.

Licht of donkergrijs. Met eene donkere rugstreep en schuine gele streepjes aan de zijden. Een zwartachtige hoorn. — Zeldzamer: groen met zwarte vlekken. (Hals lang, verdund).

Winde (Witte en Rose).

Sphinx pinastri L.

Groen. Langs den rug eene bruinroode, witgezoomde streep. Aan de zijden 2 gele strepen. De hoorn donker. Kop bruinachtig of oranjeleurig. *Stigmata* hoog rood en en zwartgerand.

Dennen — Pijnboom — Weymouths-pijnboom.

Euchelia jacobaeae L.

Zwart en geel geringd, met zwarten kop.

St.-Jacobs-kruid.

Pygaera bucephala L.

Op den 4en en op den laatsten ring haarbosjes. Zwart, later zwartbruin, met gele langs- en dwarsstrepen. Dun behaard.

Lierden — Knotwilgen — Berken — Populieren — Ahorn — Eiken.

Harpyia bifida BRHAM.

Geelgroen, met roodachtig grijzen kop, die meest onder de eerste segmenten terug getrokken is. Een violet, eerst roodbruin- en dan geelgezoomd halsschild. Verscheiden vlekken en twee zwarte doornen tusschen de heldergroene en roodgedoornde gaffels aan het einde van het lichaam.

Populieren — Wilgen.

Spilosoma lubricipeda L.

Bruingeel met dito beharing en roode wratjes. Eene bleeke rugstreep en eene witte streep aan beide zijden.

Vlier — Frambozen. Wilgenroos — Netels — Zuring.

Smerinthus tiliae L.

Zie Juli.

Deilephila Elpenor L.

Zie Juli.

Deilephila porcellus L.

Zie Juli.

Macroglossa stellatarum L.

Zie Juli.

Notodonta trepida L.

Zie Juli.

NOCTUAE—Nachtvlinders.

Acronycta leporina L.

Groen, met lange witte haren, en dunne zwarte haar-penseeltjes op den 4en, 6en 8en en 11en ring.

Kastanjeboomen — Haagbeuken — Elzen — Populieren — Berken — Wilgen.

Panolis piniperda Esp.

Groen, met 3 witte en 2 roode langsstrepen.

Esschen — Wilgen Pijnboomen.

Trachea atriplicis L.

Wigvormig. Of groenachtig grijs met witte stippen, of roodachtig bruin met lichtere, door eene donkere lijn van de rugzijde gescheiden buikzijde.

Zuring — Melde — Vlooi-kruid — Waterpeper.

Euplexia lucipara L.

Licht- en donkergroen geteekend. Eene witte streep over de pooten. Bruine kop.

Aalbessen — Salade — Zuring — Kamille — Steenklaver — enz.

Scoliopteryx libatrix L.

Grasgroen met 2 witgezoomde, donkere langsstrepen en gele geledingen.

Wilgen — Populieren — Rozen.

Albrostola triplasia L.

Donkergroen, naar het roode hellende. Witte zijdestrepen. Op de drie eerste ringen eene witte rugstreep, op de 3 volgende eene donkere, in wit gevatte vlek.

Groote-brandnetels.

Demas coryli L.

Behard. Witachtig of bleekrood met eene grijze vlek achter den kop en eene donkere rugstreep. Op den 1en en 11en ring zwarte, op den 4en en 5en roodachtige haarboschjes.

Hazelaarsstruiken — Berken — Eiken — Beuken.

Acronycta rumicis L.

Zie Juni.

Acronycta auricoma F.

Zie Juni.

Pseudophya lunaris W. V.

Zie Juli.

Cucullia umbratica L.

Zie Juli.

Gortyna flavago W. V.

Zie Juli.

GEOMETRIDAE — Spanrupsvlinders.

Cabera pusaria L.

Groen met eene wit gerande, roodbruine rugvlek. Berken — Populieren.

Rumia crataegata L.

Groenachtig bruin met lichte vlekken van de zijden van den 2en, 10en en 11en ring.

Witte haagdoorn — Sleedoorn.

Timandra amataria L.

Lichtbruin met grijs vermengd. Donkere streepjes aan beide zijden en dito langsstrepen.

Zuring — Melde.

Himera pennaria L.

Zie Mei.

(Wordt vervolgd.)

TIDDO-FOLMER.

18 JULI—15 AUGUSTUS.

UIT EEN DAGBOEK VAN 1896.

18 Juli. Trekvogels aan de Zuiderzee. Honderden jonge grutto's (*Limosa ægocephala*) tureluurs (*Totanus Calidris*), Kievieten (*Vanellus cristatus*), zeven lepelaars (*Platalæa leucorodia*) verscheiden wulpen (*Numenius arquata*) en regenwulpen (*Numenius phaeopus*).

23 Juli. Wandeling van Bergen naar de Noordzee en terug. Blauwe zeedistel (*Eryngium maritimum*) op 't binnenduin, bezocht door *Bombus pratorum*; Wederik (*Lythrum salicaria*) met *B. muscorum* en *distinguendis*; geen Duindoorn, maar overal Gagelbosschen. In de tweede duinpan een broedplaats van zilvermeeuwen; een jong is juist bezig, uit 't ei te komen. Verwoede aanvallen van de ouden. Aan 't strand zwerven duizenden en duizenden jonge vischdieffjes (*Sterna hirundo*). Op de terugweg jagen we twee jonge grielen of scharlupen (*Oedicnemus crepitans*) op.

25 Juli. Veel nachtzwaluwen (*Caprimulgus europæus*) in de Montferlandsche bosschen.

28 Juli. Langs de straatweg naar 's Heerenberg groeien prachtige groote planten van *Epipactis latifolia*; de bloemen worden bijna uitsluitend bezocht door de boschwesp (*Vespa sylvatica*).

29 Juli. Op hei (*Calluna vulgaris*) heb ik in een half uur tijd waargenomen: 3 soorten van hommels, de honingbij, vier soorten van graafbijen, een wesp en twee graafwespen. De snuittordooder (*Cerceris arenaria*) heeft een groote voorkeur voor warkruid (*Cuscuta epithimum*).

30 Juli. Brem (*Sarothamnus scoparius*) strooit druk zijn zaden.

31 Juli. Enkele exemplaren van stofzaad (*Monotropia hypopitys*) bloeien nog; de meeste hebben al rijpe zaden. Op een enkele plek in 't bosch tel ik drie-en-dertig groepjes van stofzaad om mij heen (Bosschen tusschen Beek en Loerbeek). Roode mieren, gevangen in een glazen buisje met een kurk gesloten, knagen in drie uur een tunnel door de kurk heen. In de beuken bij de Tolweg naar Beek zijn verscheiden spechtengaten. Een rups van een nachtpauwoog (*Saturnia carpini*) kruipt in 't zonnetje door een zeer laag eikenboschje. In 't bosch bij Hoog Elten zwerft een troep van wel een dozijn wielewalen.

1 Augustus. Mooie witte thym groeit dicht bij 's Heerenberg (even voorbij de korenmolen) en langs de grintweg

naar Terborg; Ook *Farsetia incana*. Een enkele paddestoel begint zich te vertoonen (*Boletus edulis*).

3 Augustus. Sleedoorn en *Bryonia* prijken met prachtige vruchten; *Cuscuta europaea* veel op hop in een haag bij Terborg. Een familie grauwe klauwiertjes (*Lanius collurio*) zwerft in de hagen langs de weg; allerliefst!

5 Augustus. Honderden mannetjes van *Psithyrus vestalis*, *campestris* en *rupestris* zijn bezig, honig te zuigen uit de bloemen van *Teucrium Scorodonia*. Van echte hommels komen *Bombus terrestris* var. *lucorum* en *B. hypnorum* 't meest voor.

6 Augustus. Overal komen paddestoelen op: 't meest *Cantharellus aurantiacus* en *Boletus luteus*. De eerste wordt veel aangevreten door slakken; aan de tweede doet een eekhorentje zich te goed.

7 Augustus. Een paddestoel, *Boletus flavus* groeit in 't wagenspoor op een zandweg, waar we de vorige dag langs gereden zijn.

8 Augustus. Een half uur de wacht gehouden bij een nest van de weidehommel (*Bombus pratorum*). Vier van de hommels hielden ook de wacht, maar er gebeurde niets. De passage was niet heel druk, negen vlogen uit en elf kwamen er thuis.

9 Augustus. *Aristolochia clematitis* staat nog frisch te bloeien in de haag langs het R. K. Kerkhof te Zeddam. De bovenste krans is nog in knop. Heel veel *Antirrhinum Orontium* in 't bouwland. *Lotus corniculatus* wordt bestoven door kleine arbeidsters van *B. terrestris*, die ook nog stuifmeel naar huis dragen.

10 Augustus. 's Avonds schuilen in alle distels mannetjes van koekoekhommels. De knikkende distel komt om Zeddam 't meest voor; soms zitten drie hommels bijeen in één bloem. Ook onder de bloemtuil van Duizendblad (*Achillea millefolium*) schuilt menige hommel. De mannetjes van de ware hommels mogen zeker nog thuis komen, daarvan vond ik er geeneen in een „toevlucht". Ook geen wijffjes van koekoekshommels.

11 Augustus. Op een open plek in 't bosch zijn alle planten zeer achterlijk; de boschbes (*Vaccinium myrtillus*) bloeit er nog; adelaarsvaren begint pas zijn veeren te ontplooien en dennezaad ontkiemt er. 's Avonds mislukte